

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Pesti János 70 éves*

1. Szinte hihetetlen, Pesti János 70 éves! Miért hihetetlen? Mert ha találkozunk vele, mindig mosolygós arccal üdvözlől bennünket, sugárzik belőle az életöröm, a vidámság, életének ebben a szakaszában is fiatalos lendülettel tevékenykedik, egymás után jelennek meg cikkei, tanulmányai, könyvek formájában most érnek be azok a monográfiák, amelyeken évtizedeken át dolgozott. De ne vitatkozzunk a tényekkel! A 70 év az 70 év, és az ilyen kerek évfordulók alkalmat adnak a számvetésre, elsősorban annak, aki ezt a szép kort elérte, de a szűkebb értelemben vett szakmai közösségnek is, hogy áttekintsük ünnepeelt kollégánk életútját, azokat a tudományos értékeket, amelyeket neki köszönhetünk. Persze, itt most nincs lehetőség a részletes számbavételre, hiszen egy egész estét betöltő műsorszám lehetne Pesti János tudományos tevékenységének méltatása, ezért csak életének főbb állomásairól, fontosabb publikációiról szeretnék néhány szót szólni.

2. Alsómocsoládon született, egy kis Baranya megyei faluban 1938. február 16-án. Itt járt elemi iskolába, innen került a Pécsi Állami Tanítóképzőbe, ahol 1956-ban érettségizett. Érettségi után a Szegedi Pedagógiai Főiskolán folytatta tanulmányait, magyar–történelem szakon. A tanári diploma megszerzése után néhány évig általános iskolában tanított, majd 1963-ban kedves tanára, Inczei Géza ajánlásával a Pécsi Pedagógiai Főiskola Magyar Nyelvi Tanszékére került. 32 éven át tanított itt a tanszéken, ahol az akkori gyakorlatnak megfelelően szinte valamennyi tantárgy oktatásában részt kellett vállalnia. Nem volt könnyű tartania az egyensúlyt a tantárgyak szétszórtsága és az elmélyült kutatómunka között. Szerencsére hamarosan fölismerte, hogy számára legfontosabb témák a dialektológia és a névtan területén nyújtanak kutatási lehetőséget. Közben beiratkozott a szegedi egyetemre, ahol középiskolai tanári diplomát szerzett, 1969-ben pedig Nyíri Antal irányításával elkészítette és megvédte bölcsészdoktori disszertációját.

3. Péccsett kiváló kollégák támogatásával bontakozott ki tudományos tevékenysége. Temesi Mihály és Rónai Béla országosan elismert nyelvész szakemberei voltak a tanszéknek, de fiatalabb munkatársai is hozzájárultak az eredményes tanszéki kutatómunkához: Szabó Géza, Király Lajos és Andrásfalvi Bertalan. Az 1960-as évek második felében Zala megye után Somogy megyében is elindult a Végh József által irányított országos föld-

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2008. március 6-i felolvasó ülésén.

rajzinév-gyűjtés. Szinte természetesnek tűnt, hogy az ellenőrzés és a közzététel munkálataiba Pesti János is bekapcsolódott. Az itt szerzett tapasztalatok bátorították arra, hogy elvállalja pár évvel később a Baranya megyei gyűjtés szervezését és tudományos irányítását. Hatalmas munka volt ez. Bejárta az aprófalvas baranyai településeket, tanácsokat adott a gyűjtőknek, megszervezte a szakmai ellenőrzést, majd a kéziratok elkészülte után szinte teljesen egyedül szerkesztette a két vaskos kötetet. Méltán írják róla a főiskola honlapján, hogy a tanszék legnagyobb vállalkozása volt a „Baranya megye földrajzi nevei” című monográfia összeállítása. (I-II. kötet. Pécs, 1982. Szerk. PESTI JÁNOS.)

A nagy értékű forráskiadvány megjelenése után sem hagyott fel a névtani tevékenységgel. 1991 óta rendszeresen részt vesz Pécsen az utcanévadás szakmai előkészítésében. Ennek folyományaként készült el Pécs város utcaneveiről egy 650 oldalas monográfia, amely az 1554–2004 közötti időszakot öleli fel, és gazdag történeti anyaggal dokumentálja a jelenkori pécsi utcanevek történeti előzményeit.

4. Életének fontos állomása volt, amikor az 1980-as évek végén bekapcsolódott az MTA Nyelvtudományi Intézete által irányított regionális köznyelvi kutatásokba. Jelentős mennyiségű hangfelvételt készített a Baranya megyei Szentlőrincen és szülőfalujában, Alsómocsoládon. Ezek mintaszerű feldolgozása nyomtatásban is megjelent „A magyar nyelv táji változatai az 1980-as évek végén” című tanulmánykötetben. (Linguistica, Series A. Studia et dissertationes 19. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1996. Szerk. BALOGH LAJOS.) Összességében hat írása olvasható ebben a kötetben, a legtermékenyebb szerző. Külön kiemelném a „Redundanciajelenségek regionális köznyelvi szövegekben”, valamint a „Hiányjelenségek regionális köznyelvi szövegekben” című tanulmányait, amelyekben eddig kevésbé vizsgált jelenségek elemzésével foglalkozik gazdag példatár felhasználásával.

5. A szülőföld iránti szeretet és tisztelet tükröződik szótári munkálataiban is. Neki köszönhetjük a Hosszúhetényi szótárt, amely DALLOS NÁNDOR kéziratából az ő közreműködésével vált szakmailag is magas színvonalú kiadvánnyá. Méltán írta róla SZABÓ JÓZSEF a Magyar Nyelvőrben: „Dallos Nándor kitarató munkával folytatott alapos gyűjtését Pesti János személyében hozzáértő és lelkiismeretes szakember egészítette ki, szerkesztette köteté” (Nyr. 2001: 264). De nem maradt ki a tájszógyűjtésekből szülőfaluja sem. Több dialektológus társához hasonlóan ő is kötelességének érezte, hogy gyermekkori és családi élményeit föllevenítse, a legszemélyesebb anyanyelvi szókincs birtokában megírta az Alsómocsoládi tájszótárt, amely a KISS JENŐ által kidolgozott új szótárírói metodika figyelembevételével készült.

Igen jelentős néprajzi és helytörténeti munkássága is. 1992-ben jelent meg „Bolygó csillag, futó csillag...” címmel az alsómocsoládi születésű Kulcsár József költőről írt könyve, a falutörténeti monográfiák első köteteként. Ezt követte az Alsómocsolád község helytörténeti adattárának első kötete 1999-ben. Azóta már a folytatás, a második kötet is készen van.

Értékmentés szándéka vezette azt a törekvését is, hogy megjelenhessen Temesi Mihály kéziratosa hagyatékából az ormánsági nyelvjárást feldolgozó monográfia.

6. Tudományos tevékenységét a Magyar Nyelvtudományi Társaság kitüntetésekkel is igyekezett elismerni. 1983-ban Csűry Bálint-émlékérmeket kapott, 2005-ben pedig átvehette Zalaegerszegen a kiemelkedő rangot jelentő Pais Dezső-díjat.

Kedves János! Öszinte szívvel kívánok neked erőt, egészséget, derűt, sok sikert a további munkádhoz!

BALOGH LAJOS